

УДК 81' 23: 378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.1.34>**Артем СЕМЕНЮК***аспірант кафедри української мови факультету української філології, культури і мистецтва, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053*

Бібліографічний опис статті: Семенюк, А. (2025). Мовна особистість як багатовимірний феномен у сучасному науковому дискурсі. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 1, 240–246. doi: [//doi.org/10.32782/apv/2025.1.34](https://doi.org/10.32782/apv/2025.1.34)

МОВНА ОСОБИСТІСТЬ ЯК БАГАТОВИМІРНИЙ ФЕНОМЕН У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

У статті обґрунтовано важливу для сучасної вищої педагогічної освіти проблему формування мовної особистості майбутніх фахівців прикладної лінгвістики в процесі навчання мовознавчих дисциплін. Ураховано, що всі види мовленнєвої діяльності недоцільно розглядати розрізнено, оскільки психологічно і фізіологічно вони тісно пов'язані між собою. Проте в освітньому процесі один із видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо) може домінувати залежно від мети й завдань у засвоєнні відповідної теми заняття.

Констатовано, що в процесі засвоєння мовознавчих дисциплін на кожному з етапів мовленнєвої діяльності студентів вдосконалюється той чи той вид перцептивної або рецептивної мовленнєвої діяльності. Акцентовано увагу на особливостях впливу кожного з механізмів, зокрема: 1) механізмів говоріння, що передбачають репродукування, вибір мовної одиниці, комбінування, конструювання, попередження, дискурсивність; 2) для аудіювання – механізми сприймання, внутрішнього промовляння, зіставлення-розпізнавання, логічного розуміння; 3) для читання – антиципації, здогадки, логічного розуміння, внутрішнього мовленнєвого слуху; 4) для письма – такі ж, як і для говоріння, однак орієнтовані на зоровий аналізатор: правильне перекодування звуків мовлення в адекватні знаки письма, тобто орфографічні.

Студіювання вузлових аспектів досліджуваної проблеми здійснено на двох утрадиційнених у психологічній науці позиціях у теоретичному обґрунтуванні механізмів мовлення: сполучування звуків у слова та їх вимова; комунікативно доречне поєднання слів для висловлення, які покладено в основу навчально-мовленнєвої діяльності. Оскільки репродуктивне мовлення може бути повним (відтворення без зміни форми й змісту) або частковим (передбачає передання змісту в нових формах), тому виокремлений вид визначено як недостатньо ефективний для мовленнєвого розвитку майбутніх фахівців прикладної лінгвістики у процесі навчання мовознавчих дисциплін і схарактеризовано як такий, що виконує допоміжну роль, уможлиблює вербалізацію лінгвістичної теорії та ілюстрування її на конкретних прикладах у власному висловленні. Базовими визначено продуктивні види мовленнєвої діяльності, оскільки під час говоріння чи письма студенти відтворюють на свідомому рівні слова, мовні кліше, терміни, граматично правильно оформлені висловлення; виконують мовні експерименти, спостереження, аналізують їх результати; трансформують мовні одиниці, згортають їх у реальне слово та розгортають у складну синтаксичну конструкцію, формулюють відповідні висновки. Спостережено, що активність студентів у репродукуванні різноматематичних висловлень, виконанні завдань проблемного характеру і творчих завдань сприяє різновекторній підготовці їх до успішного виконання достатньо широкого професійного функціоналу (оволодіння вміннями й навичками укладання електронних словників, розроблення алфавітів і систем письма, транскрибування усного мовлення та транслітерування іноземних слів, лінгвістичне обґрунтування принципів, підходів, засобів навчання української та іноземних мов, переклад з однієї мови на іншу, стандартизація й уніфікація науково-технічної термінології, укладання спеціальних лінгвістичних довідників, комп'ютерне оброблення текстів природною мовою тощо).

Мовну особистість майбутнього фахівця прикладної лінгвістики розглядаємо як таку, яка досконало володіє системою лінгвістичних знань з української та іноземних мов, здійснює лінгвістичне забезпечення роботи інформаційних систем, репродукує мовну діяльність в усіх сферах суспільного життя, професійній зокрема.

Ключові слова: види мовленнєвої діяльності, етапи мовленнєвої діяльності, механізми дискурсивності, мовленнєва особистість, комунікативна особистість, мовна особистість, мовна особистість майбутнього фахівця прикладної лінгвістики, мовленнєва діяльність студентів на заняттях мовознавчих дисциплін.

Artem SEMENIUK*Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Language, Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Bulvarno-Kudriavska str., 18/2, Kyiv, Ukraine, 04053*

To cite this article: Semeniuk, A. (2025). *Movna osobystist yak bahatovymirnyi fenomen u suchasnomu naukovomu dyskursi* [Linguistic personality as a multidimensional phenomenon in modern scientific discourse]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 240–246, doi: //doi.org/10.32782/apv/2025.1.34

LINGUISTIC PERSONALITY AS A MULTIDIMENSIONAL PHENOMENON IN MODERN SCIENTIFIC DISCOURSE

The article substantiates the problem of forming the linguistic identity of future specialists in applied linguistics in the process of teaching linguistic disciplines, which is essential for modern higher pedagogical education. It is taken into account that it is inappropriate to consider all types of speech activity separately, since they are closely related psychologically and physiologically. However, in the educational process, one type of speech activity (speaking, listening, reading, or writing) may dominate, depending on the purpose and objectives of mastering the relevant topic of the lesson.

It is stated that in the process of mastering linguistic disciplines at each stage of students' speech activity, one or another type of perceptual or receptive speech activity is improved. Attention is focused on the peculiarities of the influence of each mechanism, in particular: 1) speaking mechanisms, which include reproduction, selection of a language unit, combination, construction, warning, and discourse; 2) for listening – mechanisms of perception, internal speech, comparison and recognition, logical understanding; 3) for reading – anticipation, guessing, logical understanding, and internal speech listening; 4) for writing – the same as for speaking, but focused on the visual analyser: correct transcoding of speech sounds into adequate writing signs, i.e. spelling.

The study of the nodal aspects of the problem under investigation is based on two traditional positions in psychological science in the theoretical substantiation of speech mechanisms: the combining sounds into words and their pronunciation; the communicatively appropriate combination of words for expression, which are the basis of educational and speech activities. Since reproductive speech can be complete (reproduction without changing the form and content) or partial (involves the transfer of content in new forms), the identified type is defined as insufficiently effective for the speech development of future specialists in applied linguistics in the process of teaching linguistic disciplines and is characterised as playing a supporting role, making it possible to verbalise linguistic theory and illustrate it with specific examples in one's own speech. Productive types of speech activity are defined as basic, since when speaking or writing, students reproduce words, language clichés, terms, grammatically correct statements on a conscious level; perform language experiments, observations, analyse their results; transform language units, fold them into a real word and expand them into a complex syntactic structure, and formulate appropriate conclusions. It has been observed that students' activity in producing diverse statements, performing problematic tasks and creative tasks contributes to their multidirectional preparation for the successful performance of a sufficiently wide professional functionality (mastering the skills and abilities of compiling electronic dictionaries, developing alphabets and writing systems, transcribing oral speech and transliterating foreign language words, linguistically substantiating the principles, approaches, means of teaching Ukrainian and foreign languages, translating from one language into another, standardising and unifying of scientific and technical terminology, compiling special linguistic reference books, computer processing of natural language texts, etc.).

We consider the linguistic personality of a future specialist in applied linguistics to be one who has a perfect command of the system of linguistic knowledge in Ukrainian and foreign languages, provides linguistic support for the operation of information systems, and reproduces linguistic activity in all spheres of social life, including professional life.

Key words: types of speech activity, stages of speech activity, mechanisms of discourse, speech personality, communicative personality, linguistic personality, linguistic personality of a future specialist in applied linguistics, students' speech activity in linguistic disciplines.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Потреби й запити сучасного суспільства на компетентного фахівця з розвиненим емоційним інтелектом, готового до толерантної міжособистісної взаємодії під час виконання професійних завдань, послуговуючись самобутнім українськомовним ресурсом, в умовах складного сьогодення набувають виняткової актуальності, що об'єктивно зумовлює оновлення освітньої стратегії в закладах вищої освіти, а також методичного супроводу на компетентнісних засадах,

з урахуванням типологічних характеристик здобувачів освіти. Аналіз і синтез теоретико-експериментальних здобутків педагогів, психологів та лінгводидактів у ретроспективі дають змогу констатувати, що мовлення – складна система умовних рефлексів, подразниками якої є слова в їхньому звуковому – усному, а також зоровому – писемному сприйманні мовлення.

Психолінгвісти, лінгвісти, лінгводидакти у своїх працях характеризують слово як органічну єдність форми й значення, однак акцентують

увагу на тому, що форму слова здобувачі освіти, за їхніми спостереженнями, запам'ятовують легше, ніж значення слова, тому рекомендують у процесі вивчення теоретичного матеріалу значну увагу приділяти формальним показникам слова (особові чи відмінкові закінчення, наявність іменникових чи дієслівних суфіксів, префіксів тощо), а також усвідомленому запам'ятовуванню лексико-семантичного значення слова. Продуктивними є поради науковців про доцільність розроблення для сучасного покоління суб'єктів освітнього процесу системи вправ і завдань, яка сприяла б усвідомленому запам'ятовуванню особливостей та закономірностей творення та функціонування мовних одиниць на кожному із рівнів мовної системи, усвідомлення наявних семантичних зв'язків між одиницями мови.

В окремих студіях сучасних українських лінгводидактів висловлено методичні рекомендації щодо нагального розроблення вправ для майбутніх фахівців прикладної лінгвістики задля вироблення умінь згортати та розгортати певне слово у ту чи ту синтагму, словосполучення, речення, надфразну єдність, тему, чи кілька тем професійного спрямування, складну синтаксичну конструкцію, пошук ефективних шляхів грамотного розв'язання проблемно-пошукових завдань від головних до підпорядкованих понять, послідовно уникаючи неоднозначного тлумачення їх, а відтак правильного використання пропонувананих мовних одиниць у різних ситуаціях спілкування. На часі розроблення компетентнісної системи вправ і завдань щодо вибору не лише потрібних слів, їхньої граматичної структури, а й ситуації мовлення, задуму повідомлення, з урахуванням мовного досвіду суб'єкта освітнього процесу, значущості повідомлення, заперечення, згоди, відмови, підтвердження чи спростування думки, висловлення, твердження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема мовної особистості віддавна стала предметом зацікавлень дослідників різних наукових галузей, що зумовлено міждисциплінарним її статусом, а також прагненням науковців виокремити й обґрунтувати особливості означеного феномену у контексті мовленнєвої діяльності індивіда. Наукові пошуки українських та зарубіжних психологів, психолінгвістів, лінгвістів, педагогів, лінгводидактів (Ф. Бацевич, І. Бех, А. Богуш, Н. Голуб, О. Голубовська,

Ж. Горіна, О. Горошкіна, Т. Груба, А. Загнітко, Л. Засєкіна, С. Караман, Є. Карпіловська, Т. Космеда, Г. Костюк, О. Кулик, О. Кучерук, І. Кучеренко, О. Любашенко, Л. Мацько, А. Нікітіна, С. Омельчук, Ж. Піаже, Т. Піроженко, О. Потєбня, О. Селіванова та ін.) сконцентровані на дослідженні психофізіологічної природи мовленнєвого мислення, виявленні психофізіологічних процесів, що безпосередньо керують мовленнєвою діяльністю й можуть спричиняти труднощі у різновікових здобувачів освіти під час задіяння механізмів мовлення, розробленні системи вправ і завдань, які сприяють формуванню мовної особистості здобувачів освіти. Дослідження особливостей мовленнєвої діяльності на сьогодні ще не остаточно завершені, проте результати їх мають важливе значення для належної обізнаності вчителя закладу загальної середньої освіти, викладача закладу вищої освіти вищої освіти про механізми говоріння, аудіювання, читання, письма, оскільки саме психофізіологічні механізми забезпечують формування навичок мовленнєвої діяльності суб'єктів освітнього процесу.

Активне функціонування в науковому обігу термінового поняття «мовна особистість» спонукає кожне покоління дослідників до осмислення його змісту, аналізу й наукового інтерпретування у відповідний освітній контекст. У сучасній українській лінгводидактиці переакцентовано увагу суб'єктів освітнього процесу з відтворення лінгвістичної теорії у процесі виконання вправ на продуктивну комунікацію, пов'язану з життєвою практикою, оволодіння мистецтвом ведення дискусій, розроблення перспективних проєктів тощо. Динамічний розвиток прикладних наук, прикладної лінгвістики зокрема, зумовлює приведення у відповідність змісту й методичних підходів до формування мовної особистості майбутніх фахівців прикладної лінгвістики, покликаних повноцінно володіти українськомовними ресурсами для створення самобутніх інтелектуальних продуктів, раціонально послуговуватися професійним контентом і за потреби фахово трансформувати його.

Мета статті – обґрунтувати важливу для сучасної вищої педагогічної освіти проблему формування мовної особистості майбутніх фахівців прикладної лінгвістики в процесі навчання мовознавчих дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасне інформаційне суспільство, сповнене викликів і непрогнозованих змін, як ніколи, потребує компетентних фахівців, прикладної лінгвістики зокрема, ерудованих і мотивованих самодостатніх особистостей з розвиненим критичним мисленням, здатних оперативно працювати зі швидко змінюваною інформацією, обробляти й трансформувати її відповідно до назрілих потреб за допомогою комп'ютерних програм, укладати спеціальні лінгвістичні довідники одночасно українською та однією чи двома іноземними мовами, розробляти ефективні проекти з використанням цифрових інструментів у полікультурному просторі, взаємодіяти в соціумі й професійному середовищі, дотримуючись культури спілкування зі співрозмовником.

Майбутні фахівці прикладної лінгвістики володіють кількома іноземними мовами, що уможливорює активне використання на заняттях мовознавчих дисциплін проблемно-пошукових та творчих завдань міждисциплінарного характеру, якими передбачено не лише переклад слів із дотриманням граматичної структури, граматичних та стилістичних норм української та відповідної іноземної мови, яку вивчають майбутні фахівці, а й визначення спільного та відмінного в мовах, аналізувати задум та істинність повідомлення, звернення чи прохання, виявляти готовність до підтвердження чи спростування думки, ведення спонтанних професійних бесід, дискусій тощо.

Формування мовної особистості майбутнього фахівця прикладної лінгвістики зумовлює врахування широкого професійного функціоналу (оволодіння вміннями й навичками укладання електронних словників, розроблення алфавітів і систем письма, транскрибування усного мовлення та транслітерування іншомовних слів, лінгвістичне обґрунтування принципів, підходів, засобів навчання української та іноземних мов, переклад з однієї мови на іншу, стандартизація й уніфікація науково-технічної термінології, укладання спеціальних лінгвістичних довідників, комп'ютерне оброблення текстів природною мовою тощо), а також прогнозування тенденцій у науковій та освітній галузях, що віддзеркалюють нагальні запити й потреби соціуму.

У процесі опрацювання педагогічної літератури з'ясовано, що зміст термінового поняття «мовна особистість» схарактеризовано багато-

аспектно, почасти з різних позицій. У «Словнику сучасної лінгвістики» поняття «мовна особистість» потлумачено як «особистість, що вільно, усвідомлено й творчо володіє мовою, сприймає мову в контексті національної ментальності й культури як їхнє духовне осердя, послуговується мовою як невід'ємним складником самопізнання, самовираження, самоствердження й самовияву, розвитку та вдосконалення власних інтелектуально-розумовних та емоційно-рольових, експресивно-почуттєвих можливостей і як найнеобхідніший засіб соціалізації особистості суспільстві (Загнітко А., 2026, с. 345–346).

За твердженням психологів (О. Лозорко [11], Т. Тернопільська [18] та ін.), визначальною ознакою сформованості мовної особистості є відповідальність. Сповнене драматичних викликів сьогодення по-особливному увиразнює актуальність формування національно свідомої мовної особистості, яка здатна взяти на себе відповідальність за долю української мови як державної, за повноцінне функціонування й популяризацію її в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства.

Проблемі формування мовної особистості у галузі психолінгвістики та лінгвістики присвячено праці Ф.Бацевича [1], А. Загнітка [8], Л. Засекої [9], Л. Мацько [13], О. Потєбні [14], О. Селіванової [16] та інших, в яких мовну особистість потрактовано крізь призму суспільної ролі й індивідуального самовираження, зумовлені рівнем освіти, виховання, культури розвиненими асоціаціями особистості, що віддзеркалюють належність індивіда до конкретної мови, культури, традицій, історії відповідного етносу.

З позиції Ф. Бацевича, «мовна особистість – індивід, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, що зумовлюють створення і сприймання ним текстів, які вирізняються рівнем структурно-мовної складності, глибиною й точністю відображення дійсності (Бацевич, 2004). О. Селіванова вважає, що мовну особистість доцільно розглядати як іманентну ознаку особистості, як носія мови й комуніканта, що вирізняє її мовну й комунікативну компетентності та реалізацію їх у створенні, сприйнятті, розумінні й інтерпретуванні вербальних повідомлень, текстів, а також в інтерактивній взаємодії (Селіванова О., 2008, с. 370).

Багатовимірний образ мовної особистості виразно репрезентовано в працях Л. Мацько, яка з належною повнотою обґрунтовує, що мовна особистість завжди існує у певному часовому просторі – актуалізованих ідей, концептів і концепцій, понять, значень, смислів і образів, стереотипів мовної поведінки, що виформувалися і діють у певний час у певній лінгвокультурній спільноті. Достатньо переконливими вважаємо її аргументи, що мовна особистість набуває вираження в мові та мовленні, бо саме лінгвокультурна спільнота формує мовну свідомість як систему поглядів на мову, що втілюються у мовній поведінці. Виокремлені й обґрунтовані складники термінового поняття «мовна особистість» значно конкретизують зміст узагальненого поняття, як-от: мовна спроможність, мовна свідомість і мовно-комунікативна (дискурсна) діяльність, з-поміж яких першоосновою у формуванні мовної свідомості й мовнокомунікативної компетентності визначено мовну спроможність як динамічну й потужну генетичну заданість (Мацько Л., 2009, с. 144).

У студіях А. Загнітка мовну особистість інтерпретовано дещо в ширшому діапазоні в контексті двох пріоритетних різновидів лінгвоіндивідуалізації – зовнішній і внутрішній. Зовнішня лінгвоіндивідуалізація ґрунтується на утвердженні мовного «Я», створенні мовної «маски» з її адаптуванням до відповідного мовного середовища. Внутрішня лінгвоіндивідуалізація занурена у внутрішній світ комуніканта для реалізації потреб лінгвальної самоідентифікації, мовного самовираження. Мовознавець стверджує, що граничним виявом лінгвоіндивідуалізації слугує okazіоналістика, тобто створення власне-авторських слів як потужного okazіонального образно-метафоричного тла з активним використанням різних мовних ресурсів (Загнітко А., 2016, с. 60).

Теоретичні здобутки психологів, лінгвістів і психолінгвістів із досліджуваної проблеми знайшли своє логічне продовження і в українській лінгводидактиці як синтез позицій, екстрапольованих в освітню практику на різних часових відтинках, а також появою в науковому обігу таких термінових понять, як *«мовленнєва особистість»*, *«комунікативна особистість»*, *«національно-мовна особистість»*, *«дискурсна особистість»*, *«елітарна мовна особистість»*,

змістові характеристики яких доцільно, на наш погляд, проаналізувати й узагальнити в окремій студії.

У спеціальних дослідженнях та теоретичних студіях українських лінгводидактів (З. Бакум, А. Богуш, М. Вашуленко, В. Вітюк, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Груба, Р. Дружененко, Н. Дика, О. Караман, С. Караман, О. Копусь, О. Кулик, О. Кучерук, Л. Мамчур, С. Омельчук, Л. Овсієнко, М. Пентиліук, Т. Рудюк та ін.) поняття «мовна особистість» схарактеризовано на різних етапах мовної освіти в умовах компетентнісної парадигми – від учнів початкової школи до студентів закладів вищої освіти.

У «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» поняття «мовна особистість» схарактеризовано як «такого носія мови, який добре володіє системою лінгвістичних знань, репродукує мовну діяльність, має навички активної роботи зі словом, дбає про мову і сприяє її розвитку; мовець, який забезпечує розширення функцій мови, творення українськомовного середовища в усіх сферах суспільного життя, має природне бажання повернутися в повсякденному спілкуванні до рідної мови, до відродження культури, традицій народу, до вироблення зразків висококультурного інтелектуального спілкування літературною мовою (Словник-довідник з української лінгводидактики, 2015, с. 159).

А. Богуш розглядає мовну особистість як високорозвиненого носія національно-мовленнєвої та загальнолюдської культури, який володіє соціокультурним і мовним ресурсом, вільно спілкується рідною, державною та іншими мовами в полікультурному просторі, адекватно застосовує здобуті полікультурні знання, мовленнєві вміння і навички у процесі міжкультурного спілкування з різними категоріями населення (Богуш А., 2008).

З позиції М. Пентиліук «мовна особистість – людина, що володіє виражальними багатствами мови, продукує її в різних життєвих ситуаціях і шанує її, дбає про її збереження й розвиток, відтак учень упродовж навчання в школі повинен стати такою особистістю» (Пентиліук М., 2006, с. 30–31). Водночас, за твердженням дослідниці, сучасне трактування мовної особистості ґрунтується на суб'єктно-суб'єктних взаєминах учасників освітнього процесу, тому учень – не об'єкт, а суб'єкт цього процесу, що

бере активну участь у ньому, розвиває своє мислення і мовлення, засвоюючи мову й послуговуючись нею, опановує всі види мовленнєвої діяльності (Пентилюк М., 2006, с. 32).

У теоретико-експериментальному дослідженні Т. Грубої мовну особистість випускника профільної школи схарактеризовано низкою виокремлених прикметних ознак, як-от: здатність реагувати на мовнокомунікативні суспільні запити й виклики; відповідальність за власний мовленнєвий вчинок; сформовані соціальні й когнітивно-прагматичні мотиви та потреби, що стають імпульсом мовленнєвої діяльності; наявність ключових і предметної компетентностей; усталена система цінностей; прагнення до самовдосконалення, саморозвитку й самоосвіти; високий рівень мовної свідомості; розвинена мовна здатність і мовна здібність; мовне чуття та мовний смак; здатність ідентифікувати себе як свідомого представника своєї нації; розвинена мовна стійкість та усвідомлена мовленнєва поведінка; сформоване вміння адекватно реагувати на вербальну агресію (Груба Т., 2013, с. 79–80).

Л. Мамчур мовну особистість характеризує як високоосвічену людину, котра володіє високим рівнем мовної, мовленнєвої спроможності, духовності та культури і здатна втілювати їх в суспільну діяльність для досягнення успішного спілкування та поставлених життєвих цілей; характеризується такими якостями, як знання лінгвістичних одиниць, необхідних для їх реалізації в усному та писемному мовленні, знання предмета й теми висловлювання, знання поведінки у процесі спілкування та ін.; це комунікативно компетентна особистість, тобто людина, що оперує життєво необхідними знаннями, вміннями й навичками (Мамчур Л., 2028, с. 75–76).

Поділяємо позицію Н. Голуб щодо складності й багатовимірності проблеми формування мовної особистості як такої, що пронизує всі аспекти вивчення мови й людини, водночас руйнує межі між соціолінгвістикою і психолінгвістикою, між соціальною психологією і вивченням етнічної самосвідомості (Голуб Н., 2003, с. 47).

Синтез опрацьованих різногалузевих наукових праць з обраної проблеми, осмислення тенденцій у розвитку прикладної лінгвістики сприяли формуванню авторського визначення мовної особистості майбутнього фахівця прикладної лінгвістики як такої, що досконало володіє системою лінгвістичних знань з української та іноземних мов, здійснює лінгвістичне забезпечення роботи інформаційних систем, успішно виконує достатньо широкий професійний функціонал (оволодіння вміннями й навичками укладання електронних словників, розроблення алфавітів і систем письма, транскрибування усного мовлення та транслітерування іншомовних слів, лінгвістичне обґрунтування принципів, підходів, засобів навчання української та іноземних мов, переклад з однієї мови на іншу, стандартизація й уніфікація науково-технічної термінології, укладання спеціальних лінгвістичних довідників, комп'ютерне оброблення текстів природною мовою тощо), раціонально реалізує мовну діяльність в усіх сферах суспільного життя, професійній зокрема.

Висновки. Опрацювання різногалузевих студій з обраної проблеми, аналіз та узагальнення наукових позицій дослідників у тлумаченні змісту термінового поняття «мовна особистість» підтверджують правомірність вважати його багатовимірним і багатоаспектним особистісним феноменом, яких у сучасних реаліях має доленосну місію у захисті, збереженні, розвитку й популяризації національної ідентичності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
2. Богуш А. М., Трифонова О. С., Кисельова О. І., Горіна Ж. Д., Черкасов М. Л. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія. Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. 272 с.
3. Голуб Н. Ознаки компетентності мовної особистості учня. *Вісник Прикарпатського університету*. 2003. № 1 (48). С. 45–52.
4. Голубовська І. О. Мовна особистість як лінгвокультурний феномен. *Studia Linguistica*. Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. Вип. 1. С. 25–33.
5. Горошкіна О. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю : монографія. Луганськ : Альма-матер, 2004. 362 с.
6. Груба Т. Інтегративна сутність мовної особистості у контексті нового змісту навчання української мови. *Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології*, т. III. Київ : Педагогічна преса, 2010. № 3(38). С. 78–83.
7. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни : у 4 т. Донецьк : ДонНУ, 2013. Т. 2. 350 с.

8. Загнітко А. Мовна особистість в епістолярному дискурсі: типологія лінгвоіндивідуацій і лінгвоіндивідуалізацій. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2016. Вип. 33. С. 58–71.
9. Засекина Л. В. Мовна особистість у сучасному соціальному просторі. *Соціальна психологія*. № 5(25). 2007. С. 82–90.
10. Караман С. Упровадження педагогічних інновацій у теорію і практику професійної підготовки вчителя-словесника. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Львів, 2010. Випуск 50. С. 87–98.
11. Лазорко О. В. Відповідальність як соціальна детермінанта самопроєктування професійного зростання менеджера. *Вісник післядипломної освіти*. 2010. Вип. 1(2). С. 217–224.
12. Мамчур Л. Формування мовної особистості в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». *Академічна культура дослідника в освітньому просторі* : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 17 травня 2018 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. С. 74–78.
13. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі: навч. посіб. для студ.-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.
14. Потебня О. О. Естетика і поетика слова. Київ : Мистецтво, 1985. 302 с.
15. Пентиліук М. Формування мовної особистості учня – важлива проблема сучасної лінгводидактики. *Проблеми формування мовної особистості учнів середніх загальноосвітніх закладів*. Рівне : РЕГІ, 2006. С. 29–34.
16. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К., 2008. 712 с.
17. Словник-довідник з української лінгводидактики / за ред. М. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
18. Тернопільська В. І. Відповідальність особистості: гуманітарний аспект. *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2004. № 14. С. 47–50.

REFERENCES:

1. Batsevych F. S. (2004) *Osnovy komunikativnoi linhvistyky*. Kyiv: Akademiia, 344 s.
2. Bohush A. M., Tryfonova O. S., Kyselova O. I., Horina Zh. D., Cherkasov M. L. (2008) *Formuvannia movnoi osobystosti na riznykh vikovykh etapakh* : monohrafiia. Odesa : PNTs APN Ukrainy, 272 s.
3. Holub N. (2003) *Oznaky kompetentnosti movnoi osobystosti uchnia*. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu*. № 1(48). S. 45–52.
4. Holubovska I. O. (2008) *Movna osobystist yak linhvokulturnyi fenomen*. *Studia Linguistica*. Kyiv : Vydav.-polihraf. tsentr «Kyivskiy universytet», Vyp. 1. S. 25–33.
5. Horoshkina O. (2004) *Linhvodydaktychni zasady navchannia ukrainskoi movy v starshykh klasakh pryrodnycho-matematychnoho profilu* : monohrafiia. Luhansk : Alma-mater, 362 s.
6. Hrubá T. (2010) *Intehratyva sutnist movnoi osobystosti u konteksti novoho zmistu navchannia ukrainskoi movy*. *Pedahohika vyshchoi shkoly: metodolohiia, teoriia, tekhnolohii*, t. III. Kyiv : Pedahohichna presa, № 3, 38. S. 78–83.
7. Zahnitko A. (2013) *Slovyk suchasnoi linhvistyky: poniattia i terminy*: u 4 t. Donetsk : DonNU, T. 2. 350 s.
8. Zahnitko A. (2016) *Movna osobystist v epistoliarному dyskursi: typolohiia linhvoindividuatsii i linhvoindividualizatsii*. *Humanitarna osvita u tekhnichnykh vyshchykh navchalnykh zakladakh*. Vyp. 33. S. 58–71.
9. Zasiakina L. V. (2007) *Movna osobystist u suchasnomu sotsialnomu prostori*. *Sotsialna psykholohiia*. № 5(25). S. 82–90.
10. Karaman S. (2010) *Uprovadzhennia pedahohichnykh innovatsii u teorii i praktyku profesiinoy pidhotovky vchytelia-slovesnyka*. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii filolohichna*. Lviv, Vypusk 50. S. 87–98.
11. Lazorko O. V. (2010) *Vidpovidalnist yak sotsialna determinanta samoproektuvannia profesiinoho zrostannia menedzhera*. *Visnyk pisliadyplomnoi osvity*. Vyp. 1(2). S. 217–224.
12. Mamchur L. (2018) *Formuvannia movnoi osobystosti v umovakh realizatsii Kontseptsii «Nova ukrainska shkola»*. *Akademichna kultura doslidnyka v osvithnomu prostori* : zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Sumy, 17 travnia 2018 roku) / za red. O. M. Semenoh. Sumy : Vydavnytstvo SumDPU im. A. S. Makarenka, S. 74–78.
13. Matsko L. I. (2009) *Ukrainska mova v osvithnomu prostori: navch. posib. dlia stud.-filolohiv osvithno-kvalifikatsiinoho rivnia «mahistr»*. Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova, 607 s.
14. Potebnia O. O. (1985) *Estetyka i poetyka slova*. Kyiv : Mystetstvo, 302 s.
15. Pentyliuk M. (2006) *Formuvannia movnoi osobystosti uchnia – vazhlyva problema suchasnoi linhvodydaktyky*. *Problemy formuvannia movnoi osobystosti uchniv serednykh zahalnoosvitnykh zakladiv*. Rivne : REHI, S. 29–34.
16. Selivanova O. O. (2008) *Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy*. Poltava : Dovkillia-K., 712 s.
17. Pentyliuk M. (ed.) (2015) *Slovyk-dovidnyk z ukrainskoi linhvodydaktyky* / za red. Kyiv : Lenvit, 320 s.
18. Ternopil'ska V. I. (2004) *Vidpovidalnist osobystosti: humanitarnyi aspekt*. *Visnyk Zhytomyr. derzh. un-tu im. I. Franka*. № 14. S. 47–50.